

Regeringens proposition

2004/05:160

Avveckling av militärdistriktsorganisationen

Prop.
2004/05:160

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 2 juni 2005

Göran Persson

Leni Björklund
(Försvarsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen att militärdistriktsorganisationen avvecklas genom att de tre kvarvarande militärdistriktsstaberna läggs ned den 31 december 2005 eller vid den senare tidpunkt regeringen bestämmer. Huvudmannaskapet för nuvarande militärdistriktsgruppers verksamhet överförs till organisationsenheter i grundorganisationen.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Ärendet och dess beredning.....	4
3	Militärdistriktsorganisationen avvecklas.....	5
3.1	Inledning	5
3.2	Förändringar i ledningsorganisationen	5
3.3	Benämningar och traditionsfrågor	6
4	Fortsatt verksamhet i nya former.....	7
4.1	Nytt huvudmannaskap för militärdistriktsgrupperna	7
4.2	Ledningsförhållanden och stöd till civil verksamhet	8
4.3	De särskilda verksamheter som inrymts i militärdistriktsorganisationen	9
5	Konsekvenser av förändringarna	10
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 juni 2005.....	11

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att lägga ned Södra militärdistriktsstaben i Göteborg, Mellersta militärdistriktsstaben i Strängnäs och Norra militärdistriktsstaben i Boden (avsnitt 3.2).

2 Ärendet och dess beredning

Till grund för denna proposition ligger bland annat Förvarsberedningens försvarspolitiska rapport Försvar för en ny tid (Ds 2004:30) där Förvarsberedningen i sin behandling av militärdistriktet menar att huvudalternativet bör vara att lägga ned hela militärdistriktsorganisationen och överföra återstående uppgifter till andra delar av Förvarsmakten.

Förvarsmakten utredde militärdistriktsorganisationen inför 2004 års försvarspolitiska beslut. Förvarsmakten redogjorde för tre alternativ som i varierande grad innebar att militärdistriktsorganisationen reducerades eller lades ned. Myndigheten förordade ett alternativ med tre reducerade militärdistriktsstaber men föreslog emellertid en fortsatt översyn av organisationen under kommande år.

Regeringen har i propositionen Förvarsmaktens grundorganisation (prop. 2004/05:43) angett att i regeringens fortsatta överväganden om militärdistriktsorganisationens framtid skall nedläggning av organisationen vara huvudalternativet.

Förvarsutskottet ansåg i sitt betänkande Sveriges försvarspolitik 2005–2007 (bet. 2004/05:FöU4) att militärdistriktsorganisationen behövde förändras och reduceras.

Regeringen beslutade den 22 december 2004 direktiv (dir. 2004:181) för Förvarsförvaltningsutredningen (Fö 2004:07). Utredningen skall se över lednings- och myndighetsorganisationen inom Förvarsmakten och de totalförsvarsgemensamma myndigheterna. Regeringen beslutade i dag att Förvarsförvaltningsutredningen inte skall behandla Förvarsmaktens regionala verksamhet i sitt arbete (dir. 2005:54). Det beslutet påverkar inte utredningens pågående arbete med att utreda relaterade frågor kring fastighetsförvaltning.

Förvarsmakten har i en framställan till regeringen den 7 mars 2005 föreslagit att militärdistriktsstaberna i Göteborg, Strängnäs och Boden avvecklas och att det inom Förvarsmaktens högkvarter skall inrättas fyra ledningsgrupper för säkerhetstjänst och samverkan. Ledningsgrupperna skall vara lokaliserade till Boden, Stockholm, Göteborg och Malmö. Förvarsmakten har i sitt svar på en anmodan från Regeringskansliet (Fö2005/770/MIL) den 21 april 2005 lämnat kompletterande underlag och redogjort för myndighetens syn på konsekvenserna av en avveckling av militärdistriktsorganisationen.

Förvarsmakten konstaterar senare, i det kompletterande budgetunderlaget för 2006 av den 3 maj 2005, att det ur myndighetens perspektiv är lämpligt att ett beslut om avveckling av militärdistriktsorganisationen fattas hösten 2005. Tidigaste avvecklingstidpunkt skulle därmed bli årsskiftet 2005/2006.

3.1 Inledning

Sverige är indelat i tre militärdistrikt. I militärdistriktet bedrivs verksamhet i militärdistriktsstaber och militärdistriktsgrupper. Detta sammantaget utgör militärdistriktsorganisationen och är en del av myndigheten Försvarsmakten. Militärdistriktsorganisationens främsta uppgifter har hittills varit territoriell verksamhet, utbildning av hemvärns- och frivillig personal samt insatser, i första hand inom ramen för Försvarsmaktens uppgift att ge stöd till samhället. I dess staber finns även personal för säkerhetstjänst och fastighetsförvaltning.

Riksdagen beslutade 1999 om det militära försvarets ledningsorganisation (prop. 1999/2000:30, bet. 1999/2000:FöU2, rskr. 1999/2000:168). Det beslutet innebar bl.a. nedläggning av militärområdesstaber och försvarsområdesstaber och inrättande av militärdistriktsstaber.

Riksdagen beslutade 2004 om utformningen av Försvarsmaktens grundorganisation (prop. 2004/05:43, bet. 2004/05:FöU4 och bet. 2004/05:FöU5, rskr. 2004/05:143). Det beslutet innebar bl.a. nedläggning av en av de tidigare fyra militärdistriktsstaberna.

Regeringen har tidigare angett att i dess fortsatta överväganden om militärdistriktsorganisationens framtid skall nedläggning av organisationen vara huvudalternativet.

Regeringen har i dag lämnat i uppdrag till Försvarsmakten att inkomma med förslag om de närmare bestämmelserna för hur inriktningen i denna proposition bör genomföras.

3.2 Förändringar i ledningsorganisationen

Regeringens förslag: Följande organisationsenheter skall läggas ned:

- Södra militärdistriktsstaben Göteborg
- Mellersta militärdistriktsstaben Strängnäs
- Norra militärdistriktsstaben Boden

Organisationsenheterna skall läggas ned den 31 december 2005 eller vid den senare tidpunkt regeringen bestämmer.

Skälen för regeringens förslag: Antalet ledningsnivåer och staber i Försvarsmaktens grundorganisation är i dagsläget inte anpassat till behoven och har inte minskat i samma omfattning som insatsorganisationen. I det framtida insatsförsvaret och den beslutade insatsorganisationen finns inte längre krav på eller behov av regional eller territoriell ledning som motiverar en särskild ledningsorganisation. De kvarvarande organisationsenheterna militärdistriktsstaberna i Södra, Mellersta och Norra militärdistriktet kan därför läggas ned. Det bör ske

den 31 december 2005 eller vid den senare tidpunkt regeringen bestämmer. Det finns dock fortsatt ett behov av att de uppgifter militärdistriktsstaberna i dag har vad avser samverkan med länsstyrelser, kommuner, landsting och andra samhällsorgan kan lösas. Detta behandlas i avsnitt 4.2.

Försvarsmaktens ledningsorganisation anpassas därmed i linje med den inriktning som regeringen redovisat i propositionerna Vårt framtida försvar (prop. 2004/05:5) och Försvarsmaktens grundorganisation (prop. 2004/05:43).

3.3 Benämningar och traditionsfrågor

Regeringens bedömning: Militärdistriktsindelningen och begreppet militärdistrikt bör upphöra.

Skälen för regeringens bedömning: Avvecklingen av militärdistriktsorganisationen får till följd att militärdistriktsindelningen och begreppet militärdistrikt upphör. Enligt regeringens bedömning finns det inga skäl att för närvarande ändra militärdistriktsgruppernas namn. Dock bör Försvarsmakten ha möjlighet att föreslå ändringar om myndigheten anser att det finns skäl.

Regeringen anser att det är viktigt att traditionsfrågorna beaktas när Försvarsmakten förändras och att frågorna hanteras på ett lämpligt sätt.

De synliga traditionerna vid ett förband utgörs bl.a. av fälttecken, heraldiskt vapen och valspråk, tjänstetecken till uniform, marsch och igenkänningssignal, högtidsdag, seder och bruk vid förbandet samt olika traditionsföremål. Vid förbanden finns också olika föremål med anknytning till respektive förband.

Den inriktning i dessa frågor som regeringen gav uttryck för i propositionen Försvarsmaktens grundorganisation (prop. 2004/05:43) är fortfarande giltig. Enligt regeringens mening bör det vara Försvarsmakten som ansvarar för traditionsfrågorna, inklusive frågor om förbandens föremål.

4 Fortsatt verksamhet i nya former

4.1 Nytt huvudmannaskap för militärdistriktsgrupperna

Regeringens bedömning: Militärdistriktsgrupperna bör överföras till organisationsenheter i grundorganisationen. Efter överföringen bör militärdistriktsgrupperna i stället benämnas utbildningsgrupper.

Skälen för regeringens bedömning: För fortsatt stöd till hemvärn och frivilligverksamhet bör huvudmannaskapet för nuvarande militärdistriktsgrupper överföras till andra organisationsenheter i grundorganisationen.

I dag finns följande militärdistriktsgrupper.

– Södra skånska gruppen	Lund/Revinge
– Blekingegruppen	Karlskrona
– Hallandsgruppen	Halmstad
– Kronobergsgruppen	Växjö
– Norra Smålandsgruppen	Eksjö
– Bohus-Dalsgruppen	Uddevalla/Skredsvik
– Göteborgsgruppen	Göteborg
– Skaraborgsgruppen	Skövde
– Livgrenadjärgruppen	Linköping
– Södertörnsgruppen	Haninge
– Livregementets grenadjärgrupp	Örebro
– Södermanlandsgruppen	Strängnäs
– Livgardesgruppen	Stockholm
– Upplandsgruppen	Enköping
– Dalregementsgruppen	Falun
– Gävleborgsgruppen	Gävle
– Gotlandsgruppen	Visby
– Härnösandsgruppen	Härnösand
– Jämtlandsgruppen	Östersund
– Västerbottensgruppen	Umeå
– Norrbottensgruppen	Boden
– Lapplandsjägargruppen	Kiruna

Antalet grupper och deras lokalisering är bestämt av den volym och geografiska spridning regeringen bedömt behövs i hemvärns- och frivilligverksamheten. Regeringen har redovisat överväganden kring detta i propositionen Försvarsmaktens grundorganisation (prop. 2004/05:43). Regeringen ser i dag ingen anledning att ändra gruppernas antal eller lokalisering.

Utöver militärdistriktsgrupperna finns två ledningsgrupper: Ledningsgrupp Malmö i Malmö och Ledningsgrupp Stockholm i

Stockholm. Dessa grupper utgör ledningsresurser i södra och mellersta militärdistriktet och läggs ned tillsammans med militärdistriktsstaberna i Göteborg respektive Strängnäs. Hur deras uppgifter fortsatt skall skötas behandlas i avsnitt 4.2.

Regeringen har i planeringsanvisningarna för Försvarsmaktens budgetunderlag för 2006 gett Försvarsmakten i uppdrag att redovisa myndighetens framtida behov av frivilliga försvarsorganisationer utgående från kraven på operativ förmåga samt insatsorganisationens behov. Av Försvarsmaktens redovisning den 3 maj 2005 framgår följande. Myndigheten har ett fortsatt behov av de frivilliga försvarsorganisationerna. De framtida behoven finns främst i hemvärnet och för Försvarsmaktens internationella uppgifter, både vad gäller förberedelser för missioner och dess genomförande. Volymen och omfattningen av frivilligorganisationerna går för närvarande inte att beskriva i detalj i alla dess delar. Detta beror på det pågående arbetet med ett reformerat personalförsörjningssystem och dessutom på oklarheter om hur utvecklingen av en ny insatsorganisation kommer att påverka frivilligorganisationerna.

Regeringen kommer senare att besluta om fördelningen av militärdistriktsgrupperna på andra organisationsenheter. Denna fördelning skall ske efter en bedömning om vad som är lämpligast i det enskilda fallet och där lokala bedömningsgrunder är en viktig del. Regeringens ambition är att Försvarsmaktens stöd till samhället, hemvärn och frivilligverksamhet skall ske i en ändamålsenlig och rationell organisation anpassad till dagens behov. Huvudmannaskapet kommer att gå över den 31 december 2005 eller vid den senare tidpunkt regeringen bestämmer. Benämningen militärdistriktsgrupp bör då ersättas med utbildningsgrupp.

4.2 Ledningsförhållanden och stöd till civil verksamhet

Regeringens bedömning: Högkvarteret bör ha ansvaret för planering och ledning av alla slag av insatser.

Skälen för regeringens bedömning: Bestämmelser om Försvarsmaktens stöd till samhället finns i förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet. Med militärdistriktsstabernas nedläggning ges Högkvarteret ett tydligare ansvar för planering och ledning av alla slag av insatser.

Förbanden i grundorganisationen har de personella och materiella resurserna att bistå samhället. Förbanden har också de befäl som behövs för den direkta ledningen av ianspråktaga enheter. Det kan därför ofta i realiteten vara den lokale förbandschefen som samverkar och samordnar verksamhet med lokala myndigheter och leder insatser eller ställer resurser till förfogande vid en begäran från t.ex. civila räddningsorgan eller polis. Försvarsmaktens högkvarter, där den operativa insatsledningen ingår, samordnar och utövar den högre ledning som behövs vid insatser av större omfattning eller komplexitet. Genom operativt rörliga lednings- och sambandsresurser kommer det på sikt att

finnas möjligheten att välja ledningsplats. Sammantaget leder detta till goda förutsättningar för samverkan och stöd.

Utöver detta sker i dag i de tre militärdistriktsstaberna och de två ledningsgrupperna samverkan med länsstyrelser, kommuner, landsting och andra samhällsorgan för att åstadkomma en enhetlig inriktning och ledning av totalförsvarets olika delar, dels en samordnad användning av militära och civila resurser. Den personal som skall ha dessa uppgifter kan t.ex. vara placerad i Högkvarteret, vid de större garnisonerna (t.ex. Karlskrona, Skövde och Boden), vid andra organisationsenheter eller i länsstyrelser. Vid denna placering behöver hänsyn tas till olika regioners behov av militär närvaro. Regeringen bedömer härvidlag att garnisonschefernas roll skulle kunna tydliggöras och stärkas.

4.3 De särskilda verksamheter som inrymts i militärdistriktsorganisationen

Regeringens bedömning: Försvarsmakten bör besluta om formerna för den militära säkerhetstjänsten.

Skälen för regeringens bedömning

Organisationen av den territoriella säkerhetstjänsten är en intern myndighetsangelägenhet

Den militära säkerhetstjänstens uppgift är att ta till vara de säkerhetsintressen som främst berör Försvarsmakten och att bl.a. biträda polisen i dess ansvar beträffande skydd av rikets säkerhet. Säkerhetsintressena omfattar eller kan hänföras till personal, materiel, anläggningar, information samt planering och planer i vid bemärkelse. Med begreppet militär säkerhetstjänst avses såväl verksamheten som dess organisation.

Den säkerhetstjänst som bedrivits inom ramen för militärdistriktsorganisationen rör till stor del Försvarsmaktens interna verksamhet. Formerna för denna inklusive lokalisering bör därför beslutas av Försvarsmakten.

Fastighetskontoren behandlas inom Försvarsförvaltningsutredningen

För att kunna fatta beslut om den fastighetsförvaltning som i dag bedrivs i militärdistriktsstaberna behövs ytterligare underlag. Försvarsförvaltningsutredningen (Fö 2004:07) utreder den verksamheten. Utredningen skall redovisa resultatet av sitt arbete senast den 1 november 2005.

5 Konsekvenser av förändringarna

Regeringens bedömning: Förslaget kommer att innebära kostnadsreduceringar om ca 70 miljoner kronor per år från 2007.

Skälen för regeringens bedömning

En avveckling medför kostnadsreduceringar

Regeringen har i propositionen Vårt framtida försvar (prop. 2004/05:5) menat att reduktionen av Försvarsmaktens regionala verksamhet bör leda till besparingar om minst 250 miljoner kronor.

Beräkningar utförda av Försvarsmakten visar att myndigheten redan har gjort eller beslutat att göra kostnadsreduceringar i militärdistriktsorganisationen om ca 167 miljoner kronor per år. Den fortsatta nedläggning som här föreslås skulle innebära ytterligare ca 70 miljoner kronor i besparing från 2007. Tillsammans blir det ca 237 miljoner kronor per år. Eventuella senare avvecklingar av lokaler skulle kunna innebära årliga besparingar om ca 5 miljoner kronor. Till detta kommer den besparing den ovan nämnda översynen av fastighetskontoren kan medföra.

Personalavveckling i linje med Försvarsmaktens planering

Av Försvarsmaktens budgetunderlag för 2006 framgår att myndighetens inriktning är att militärdistriktsorganisationen bör avvecklas. Myndigheten skriver att det är lämpligt att ett beslut om avveckling fattas under hösten 2005 och att den tidigaste tidpunkten för avvecklingen bör vara vid årsskiftet 2005/2006.

Den avveckling av militärdistriktsorganisationen som regeringen föreslår bedöms minska Försvarsmakten med ca 80 årsarbetskrafter.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 juni 2005

Närvarande: statsministern Persson, statsråden Ringholm, Sahlin, Pagrotsky, Messing, Y. Johansson, Sommestad, Nykvist, Andnor, Nuder, Hallengren, Björklund, Holmberg, Jämtin, Österberg, Orback, Baylan

Föredragande: statsrådet Björklund

Regeringen beslutar proposition 2004/05:160 Avveckling av militärdistriktsorganisationen